

κομμάτι

κομμάτι, το, ουσ. [<μσν. κομμάτιν <μτγν. κομμάτιον, υποκορ. του ουσ. κόμμα], το κομμάτι. **1.** καλλιτεχνικό έργο, ιδίως ζωγραφικός πίνακας, γλυπτό ή μουσικό έργο: «πέτυχα σε μια γκαλερί ένα πολύ καλό κομμάτι του τάδε ζωγράφου || απ' τα ρεμπέτικα μ' αρέσει περισσότερο αυτό το κομμάτι» **2.** η χρυσή λίρα: «έχω τριάντα κομμάτια και θέλω να τα εξαργυρώσω» **3.** πολύ όμορφη γυναίκα: «είναι πολύ κομμάτι η αδερφή του τάδε» **4.** σε θέση επιρρ., κάπως, για λίγο, λίγο: «είσαι κομμάτι αδύνατος || στάσου να ξεκουραστούμε κομμάτι». (Λαϊκό τραγούδι: από τα γλυκά σου μάτια, τρέχει αθάνατο νερό και σου γύρεψα **κομμάτι** και δε μου 'δωσες να πω). **5α.** στον πλ. **τα κομμάτια**, οι τίτλοι των μετοχών που βρίσκονται στην κατοχή κάποιου, οι μετοχές: «είχα κάτι ανάγκες, γι' αυτό χτες στο χρηματιστήριο πούλησα πενήντα χιλιάδες κομμάτια». Συνών. χαρτιά. **β.** τα θρύψαλα, τα θραύσματα, ιδίως γυαλικού: «γονάτισε για να μαζέψει τα κομμάτια απ' το βάζο που έσπασε». Υποκορ. **κομματάκι, το** (βλ. λ.). Μεγεθ. **κομμάτα** και **κομματάρα, η** και **κόμματος, ο** (βλ. λ.). (Ακολουθούν 45 φρ.)·

- *ái στα κομμάτια!* **α.** έκφραση εκνευρισμένου ή αγανακτισμένου ατόμου: «ái στα κομμάτια, όλα τα στραβά σε μένα θα τύχουν!». **β.** εκστομίζεται και ως βρισιά· βλ. και φρ. *ái στο διάβολο!* λ. *διάβολο*·

- *άσ' τα να πάνε στα κομμάτια!* απάντηση αποκαρδιωμένου ανθρώπου από τη ζωή του ή από την κακή πορεία των εργασιών του σε άτομο που τον ρωτάει από ενδιαφέρον *πώς πας ή πώς πάει ή πώς τα πας ή πώς πάνε τα πράγματα*, και έχει την έννοια πως τα πράγματα δεν πάνε καθόλου καλά και ούτε υπάρχει περίπτωση να διορθωθούν. Συνών. *άσ' τα να πάνε στ' ανάθεμα!* / *άσ' τα να πάνε στα τσακίδια!* / *άσ' τα να πάνε στην οργή!* / *άσ' τα να πάνε στο δαίμονα!* / *άσ' τα να πάνε στο διάβολο!* / *άσ' τα να πάνε στον κόρακα(!)*·

- *άσ' το να πάει στα κομμάτια!* μην το υπολογίζεις, βγάλ' το απ' το νου σου, διάγραψε το: «αφού βλέπεις πως καταστράφηκε το μηχάνημα, άσ' το να πάει στα κομμάτια!». Συνών. *άσ' το να πάει στ' ανάθεμα!* / *άσ' το να πάει στα τσακίδια!* / *άσ' το να πάει στην οργή!* / *άσ' το να πάει στο δαίμονα!* / *άσ' το να πάει στο διάβολο!* / *άσ' το να πάει στον κόρακα(!)*·

- *άσ' τον να πάει στα κομμάτια!* μην τον υπολογίζεις, αγνόησέ τον: «αφού αποδείχτηκε σκάρτος, άσ' τον να πάει στα κομμάτια!». Συνών. *άσ' τον να πάει στ' ανάθεμα!* / *άσ' τον να πάει στα τσακίδια!* / *άσ' τον να πάει στην οργή!* / *άσ' τον να πάει στο δαίμονα!* / *άσ' τον να πάει στο διάβολο!* / *άσ' τον να πάει στον κόρακα(!)*·

- *για ένα κομμάτι ψωμί*, σε τιμή εξευτελιστική: «είχε μεγάλη ανάγκη και πούλησε το χωράφι του για ένα κομμάτι ψωμί». Συνών. *για ένα καρβέλι ψωμί* / *για μια μπουκιά ψωμί* (β)·

- *γίνομαι δυο κομμάτια*, καταβάλλω κάθε δυνατή προσπάθεια για να φέρω σε πέρας κάτι: «κάθε μέρα γίνομαι δυο κομμάτια, για να μπορέσω να σπουδάσω τα παιδιά μου»· βλ. και φρ. *έγινε δυο κομμάτια*·

- *γίνομαι κομμάτια*, **α.** κάνω τα πάντα για να βοηθήσω ή να εξυπηρετήσω κάποιον: «έγινα κομμάτια για να σου πάρω αυτή την υπογραφή || έγινε κομμάτια το παιδί για να μας βρει ξενοδοχείο». **β.** κάνω τα πάντα για να πραγματοποιήσω τις επιθυμίες κάποιου αγαπημένου προσώπου: «ό,τι του ζητάει, γίνεται κομμάτια για να της το φέρει». (Τραγούδι: ο άντρας που θα παντρευτώ θα με κοιτά στα μάτια και ό,τι εγώ θα του ζητώ, θα **γίνεται κομμάτια**). **γ.** καταβάλλω έντονη προσπάθεια για να προλάβω να τα φέρω όλα σε πέρας: «έχει τόσες πολλές ασχολίες, που όλη τη μέρα γίνεται κομμάτια για να τα προλάβει όλα». **δ.** κατ' επέκταση, κουράζομαι υπερβολικά: «κάθε μέρα γίνεται κομμάτια για να θρέψει την οικογένεια του». **ε.** παθαίνω πολλαπλά κατάγματα σε δυστύχημα, ιδίως τροχαίο: «αν πέσεις από τέτοιο ύψος με τ' αυτοκίνητό σου θα γίνεις κομμάτια»· βλ. και φρ. *έγινε κομμάτια*·

- *γίνομαι σαρανταδυό κομμάτια*, βλ. συνηθέστ. *γίνομαι χίλια κομμάτια*. (Λαϊκό τραγούδι: προσφυγοπούλα μου γλυκιά, ξανθιά, γαλανομάτα, ξέρεις, για σένα **γίνομαι σαρανταδυό κομμάτια**)·

- *γίνομαι χίλια κομμάτια*, βοηθώ ή εξυπηρετώ κάποιον με όλη μου την καλή διάθεση, με όλη μου την όρεξη: «έγινε χίλια κομμάτια το παιδί για να μας βρει ξενοδοχείο»· η φρ. αυτή επιτείνει τη φρ. *γίνομαι κομμάτια*·

- *δε θα γίνω (και) χίλια κομμάτια!* έκφραση αγανάκτησης από άτομο που του αναθέτουμε να διεκπεραιώσει

πολλές δουλειές ταυτόχρονα·

- δουλειά με το κομμάτι, βλ. λ. [δουλειά](#)·

- δουλεύω με το κομμάτι, αμείβομαι με βάση τον αριθμό των πραγμάτων που κατασκευάζω ή επεξεργάζομαι: «δουλεύω με το κομμάτι σε ένα γουναράδικο»·

- έγινε δυο κομμάτια, (για ερωτικούς δεσμούς) διέλυσε: «είχαμε τρία χρόνια δεσμό, αλλά τον τελευταίο καιρό είχαμε σοβαρές προστριβές κι έτσι έγινε δυο κομμάτια». (Λαϊκό τραγούδι: *χωρίσαμ' ένα δειλινό με δάκρυα στα μάτια, η αγάπη μας ήταν γραφτό να **γίνει δυο κομμάτια***)· βλ. και φρ. γίνομαι δυο κομμάτια·

- έγινε η καρδιά μου κομμάτια, βλ. λ. [καρδιά](#)·

- έγινε κομμάτια, καταστράφηκε, διαλύθηκε ολοσχερώς: «έπεσε το βάζο κάτω κι έγινε κομμάτια»· βλ. και φρ. γίνομαι κομμάτια·

- είναι ένα κομμάτι μάλαμα, είναι πάρα πολύ ευγενικός, πάρα πολύ καλόκαρδος, καλοσυνάτος: «όλοι μας θέλουμε να κάνουμε παρέα μαζί του, γιατί είναι ένα κομμάτι μάλαμα»·

- ένα κομμάτι απ' την πίτα, βλ. λ. [πίτα](#)·

- ένα κομμάτι απ' την τούρτα, βλ. λ. [τούρτα](#)·

- η αξίνα θέλει κώλο και κομμάτι απ' άλλον κώλο, βλ. λ. [κώλος](#)·

- κάνω κομμάτια, καταστρέφω, διαλύω ολοσχερώς κάτι: «πέταξε νευριασμένος το βάζο κάτω και το 'κανε κομμάτια || με την γκρίνια της έκανε κομμάτια την αγάπη μας». (Λαϊκό τραγούδι: *έκανες κομμάτια, όρκους και παλάτια*)·

- κάνω το κομμάτι μου, προσπαθώ να εντυπωσιάσω με το παρουσιαστικό μου, με την εμφάνισή μου ή με την επίδειξη κάποιας καινούριας γνωριμίας μου ή κάποιου καινούριου αποκτήματός μου, επιδεικνύομαι, προβάλλομαι : «ντύθηκε σαν γαμπρός και βγήκε να κάνει το κομμάτι του || είχε αγκαζέ την καινούρια του γκόμμενα και περνούσε κάθε τόσο απ' το στέκι μας για να κάνει το κομμάτι του || κάθε τόσο περνάει απ' την πλατεία και κάνει το κομμάτι του με το καινούριο του αυτοκίνητο»·

- κομμάτι κομμάτι, κομματιαστά, σταδιακά: «άρχισε κομμάτι κομμάτι να συναρμολογεί τη μηχανή τ' αυτοκινήτου του»·

- κομμάτια να γίνει!· ας είναι, ας ξεχαστεί, δεν πειράζει, ας πάψει να μας απασχολεί αρνητικά: «αφού ζήτησες συγγνώμη, κομμάτια να γίνει, θ' αποσύρω τη μήνυση». Λέγεται και στην περίπτωση που, μετά από πολλούς ενδοιασμούς, αποφασίζουμε επιτέλους να δώσουμε σε κάποιον κάτι: «αφού το θέλεις τόσο πολύ, κομμάτια να γίνει!»·

- μ' έκανε κομμάτια ή μ' έχει κάνει κομμάτια, με διέλυσε σωματικά ή ψυχικά: «μ' έκανε κομμάτια αυτή η μετακόμιση || μ' έκανε κομμάτια μ' ένα της βλέμμα». (Λαϊκό τραγούδι: *σκύλα μ' έκανες και λιώνω μέσ' της Κοκκινιάς το δρόμο, σκύλα **μ' έκανες κομμάτια** με τα δυο σου μαύρα μάτια*)·

- μ' έκανε χίλια κομμάτια ή μ' έχει κάνει χίλια κομμάτια, επιτείνει την έννοια της παραπάνω φρ. (Λαϊκό τραγούδι: *τα ολόμαυρά σου μάτια **με κάνανε χίλια κομμάτια***)·

- μαζεύει τα κομμάτια του, προσπαθεί, αγωνίζεται να ανασυντάξει τον διαλυμένο του εαυτό: «ύστερα από την απιστία της γυναίκας του, μαζεύει τα κομμάτια του με σκοπό να ξεκινήσει μια καινούρια ζωή»·

- μου 'κανε την καρδιά κομμάτια, βλ. λ. [καρδιά](#)·

- μου πέταξε ένα κομμάτι ψωμί, μου έδωσε ένα πολύ μικρό μερίδιο από κάποια μοιρασιά που έγινε, ιδίως μου το έδωσε με περιφρονητικό τρόπο: «όταν έφτασε η σειρά μου, μου πέταξε ένα κομμάτι ψωμί και μ' έδιωξε». Συνήθως μετά το ρ. της φρ. ακολουθεί το κι εμένα·

- να πας στα κομμάτια! δε νοιάζομαι, δε με ενδιαφέρει διόλου τι θα κάνεις, τι θα απογίνεις ή πού θα πας. Συνήθως η φρ. δίνεται ως απάντηση αδιαφορίας στην απεγνωσμένη ερώτηση κάποιου τώρα τι θα κάνω ή τώρα τι θα γίνω (θ' απογίνω) ή τώρα πού θα πάω. Πολλές φορές, η φρ. κλείνει με το να ησυχάσουμε ή με το να τελειώνουμε. Συνών. να πας στ' ανάθεμα! / να πας στα τσακίδια! / να πας στο διάβολο! / να πας στον αγύριστο! / να πας στον εξαποδώ(!)·

- πάντα δείχνει πόσος είσαι και κομμάτι παρακάτου, βλ. λ. παρακάτω·

- πήγε στα κομμάτια, **α.** έκφραση τέλειας αδιαφορίας στην ερώτηση κάποιου πού πήγε ο τάδε. **β.** έφυγε και δεν ξαναγύρισε και, κατ' επέκταση, πέθανε, σκοτώθηκε: «έτρεχε σαν τρελός με τη μοτοσικλέτα του, ώσπου, κάποια μέρα, καρφώθηκε σ' ένα δέντρο και πήγε στα κομμάτια». **γ.** έκφραση ανακούφισης για την αναχώρηση από το χώρο μας κάποιου ανεπιθύμητου ή ενοχλητικού προσώπου ύστερα από πολλή ώρα. **δ.** (για μηχανήματα) έπαψε να λειτουργεί, αχρηστεύτηκε: «αγόρασα ένα αυτοκίνητο σε τιμή ευκαιρίας, αλλά μέσα σε λίγο καιρό πήγε στα κομμάτια». Συνών. πήγε στ' ανάθεμα / πήγε στα τσακίδια / πήγε στο διάβολο / πήγε στον αγύριστο / πήγε στον εξαποδώ·

- πληρώνομαι με το κομμάτι, αμείβομαι με βάση τον αριθμό των πραγμάτων που κατασκευάζω ή επεξεργάζομαι: «στο εργοστάσιο που δουλεύω, βγάζουμε εταζέρες και πληρώνομαι με το κομμάτι»·

- πόσα κομμάτια θα γίνω; ή πόσα κομμάτια να γίνω; βλ. φρ. δε θα γίνω (και) χίλια κομμάτια(!)·

- πού στα κομμάτια είναι! λέγεται για πρόσωπο ή πράγμα που αναζητάμε ή που περιμένουμε για αρκετό χρονικό διάστημα και για επείγουσα ανάγκη, χωρίς να γνωρίζουμε πού βρίσκεται: «πού στα κομμάτια είναι ο ηλεκτρολόγος, γιατί κινδυνεύουμε να περάσουμε όλη τη νύχτα στο σκοτάδι! || πού στα κομμάτια είναι ο αναπτήρας μου και δεν μπορώ ν' ανάψω το τσιγάρο μου!». Συνών. πού στ' ανάθεμα είναι! / πού στα τσακίδια είναι! / πού στην ευχή είναι! / πού στην οργή είναι! / πού στο δαίμονα είναι! / πού στο διάβολο είναι! / πού στο καλό είναι! / πού στον κόρακα είναι(!)·

- πού στα κομμάτια ήσουν! λέγεται απειλητικά ή επιτιμητικά σε άτομο που ψάχναμε επίμονα και δεν καταφέραμε να βρούμε τη στιγμή που το χρειαζόμασταν ή που το περιμέναμε για μεγάλο χρονικό διάστημα: «πού στα κομμάτια ήσουν κι έφαγα τον κόσμο να σε βρω!». Συνών. πού στ' ανάθεμα ήσουν! / πού στα τσακίδια ήσουν! / πού στην ευχή ήσουν! / πού στην οργή ήσουν! / πού στο δαίμονα ήσουν! / πού στο διάβολο ήσουν! / πού στο καλό ήσουν! / πού στον κόρακα ήσουν(!)·

- πού στα κομμάτια πήγε! (για πράγματα) πού εξαφανίστηκε: «πού στα κομμάτια πήγε ο αναπτήρας μου!». Συνών. πού στ' ανάθεμα πήγε! / πού στα τσακίδια πήγε! / πού στην ευχή πήγε! / πού στην οργή πήγε! / πού στο δαίμονα πήγε! / πού στο διάβολο πήγε! / πού στο καλό πήγε! / πού στον κόρακα πήγε(!)·

- πού στα κομμάτια πήγες! πού εξαφανίστηκες: «πού στα κομμάτια πήγες κι έψαχνα όλο το πρωί να σε βρω!». Συνών. πού στ' ανάθεμα πήγες! / πού στα τσακίδια πήγες! / πού στην ευχή πήγες! / πού στην οργή πήγες! / πού στο δαίμονα πήγες! / πού στο διάβολο πήγες! / πού στο καλό πήγες! / πού στον κόρακα πήγες(!)·

- πρόσεχε, γιατί το μεγαλύτερο κομμάτι θα το σηκώσει το μυρμήγκι! βλ. λ. μυρμήγκι·

- πώς στα κομμάτια! **α.** έκφραση απορίας ή έκπληξης: «πώς στα κομμάτια τα κατάφερες κι ήρθες με τέτοιον παλιόκαιρο!». **β.** με ποιο τρόπο: «πώς στα κομμάτια ζούνε μέσα σε τόση φτώχεια!». Συνών. πώς στ' ανάθεμα! / πώς στα τσακίδια! / πώς στην ευχή! / πώς στην οργή! / πώς στο δαίμονα! / πώς στο διάβολο! / πώς στο καλό! / πώς στον κόρακα(!)·

- πουλώ με το κομμάτι, πουλώ λιανικά: «αν θέλεις μεγάλη ποσότητα, πάνε σε κάποια αποθήκη, γιατί εγώ πουλώ με το κομμάτι»·

- στα κομμάτια! έκφραση δυσφορίας σε ενοχλητικό άτομο να μας αφήσει ήσυχους, να πάψει να μας ενοχλεί, να φύγει, να ξεκουμπιστεί. Συνών. στ' ανάθεμα! / στα τσακίδια! / στο διάβολο(!)

- τι στα κομμάτια! έκφραση εκνευρισμού ή δυσφορίας: «τι στα κομμάτια λέει τόση ώρα και δεν καταλαβαίνω λέξη!». Συνών. τι στ' ανάθεμα! / τι στην ευχή! / τι στην οργή! / τι στο δαίμονα! / τι στο διάβολο! / τι στο καλό! / τι στον κόρακα(!)·

- τι στα κομμάτια έγινε! (για πράγματα) πού εξαφανίστηκε: «τι στα κομμάτια έγινε το στίλό μου!». Συνών. τι στ' ανάθεμα έγινε! / τι στην ευχή έγινε! / τι στην οργή έγινε! / τι στο δαίμονα έγινε! / τι στο διάβολο έγινε! / τι στο καλό έγινε! / τι στον κόρακα έγινε(!)·

- τι στα κομμάτια έγινες! πού εξαφανίστηκες: «τι στα κομμάτια έγινες όλο το πρωί και σε χρειαζόμουν!». Συνών. τι στ' ανάθεμα έγινες! / τι στην ευχή έγινες! / τι στην οργή έγινες! / τι στο δαίμονα έγινες! / τι στο διάβολο έγινες! / τι στο καλό έγινες! / τι στον κόρακα έγινες(!)·

- τι στα κομμάτια θέλει; έκφραση δυσφορίας για την επίσκεψη κάποιου ανεπιθύμητου ατόμου: «σας ζητάει ο τάδε. -Τι στα κομμάτια θέλει βραδιάτικα;». Συνών. τι στ' ανάθεμα θέλει; / τι στην ευχή θέλει; / τι στην οργή θέλει; / τι στο δαίμονα θέλει; / τι στο διάβολο θέλει; / τι στο καλό θέλει; / τι στον κόρακα θέλει(;)·

- τι στα κομμάτια κάνεις! έκφραση απορίας για κάποιον που ασχολείται με πράγματα έξω από τις οδηγίες μας ή έξω από την ορθή διαδικασία ή τον τρόπο εκτέλεσης. Συνήθως η φρ. κλείνει με το εδώ ή το εκεί. Συνών. τι στ' ανάθεμα κάνεις! / τι στην ευχή κάνεις! / τι στην οργή κάνεις! / τι στο δαίμονα κάνεις! / τι στο διάβολο κάνεις! / τι στο καλό κάνεις! / τι στον κόρακα κάνεις(!)·

- τον κάνω κομμάτια, **α.** τον κατασφάζω: «μόλις αγρίεψε ο καβγάς, έβγαλε ο άλλος το μαχαίρι του και τον έκανε κομμάτια το δικό σου». (Λαϊκό τραγούδι: στα σίδερα με βάλανε για τα δικά σου μάτια, το βλάμη που γουστάριζες, **τον έκανα κομμάτια**). **β.** τον διαλύω ψυχικά: «τον κάνω κομμάτια κάθε φορά που αναφέρομαι στο θάνατο του πατέρα του». (Λαϊκό τραγούδι: με μια καρδιά μαρμάρινη **τον έκανε κομμάτια με τέχνη και υπομονή ανύποπτα δεμάτια**)· βλ. και φρ. τον κάνω κομματάκια, λ. κομματάκι.

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας